

duplicitatea și cameleonismul uneia și aceleiași boierimi, care sprijină răscoala și este împotriva ei, cheamă pe turci în ajutor și este împotriva lor. Toate acestea se explică printr-un substrat economic. *A milita pentru comerț și industrie — surse noi de câștig — și, simultan, a voi să mențină iobăgia, făcând-o tot mai apăsătoare — este poziția economică și politică contradictorie a boierimii, la 1821.* Ea nu înțelegea că se așează pe două direcții care se ciocnesc, iobăgia opunându-se dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor noi. Ea revendica, o dată cu independența țării, întărirea statului boieresc, o organizare socială în care să înflorească latifundiile feudale și să se permanentizeze starea de dependență a țăranilor față de boieri.

N. Adăniloiaie vorbește de «acomodarea» unor boieri la noul mod de producție. Înțelegem prin acomodarea boierimii la capitalism, una din cele două căi de evoluție burgheză în agricultură, pe care le-a descris Lenin, și anume «calea prusacă». Fenomenul n-a privit doar cițiva boieri, ci este esențial în procesul de dezvoltare a capitalismului românesc, dar datarea începuturilor lui la 1821 ar fi prematură. Apăruseră desigur înnoiri. Economia de schimb devenea precumpănitoare asupra economiei naturale și în gospodăria moșierească intrase arendașul, un agent al dezvoltării capitaliste. Totuși, în momentul 1821, clasa feudală de la noi nu se gîdea deloc la «acomodare», adică să-și adapteze vechea proprietate funciară la relațiile capitaliste, prin înlocuirea treptată a iobăgiei cu exploatarea de tip capitalist. Dimpotrivă, Regulamentul Organic va legifera cea de a doua șerbic. Vor mai trece decenii pînă cînd argatul va înlocui pe iobag. Documentele din preajma anului 1821 menționează, ce-i drept, existența muncii salariate, dar nu în agricultură. Aici, moșierul cerea bani de la țărani, fără ca el să plătească în bani lucrul pămîntului.

Moșierii de la 1821 se pronunțau pentru dezvoltarea forțelor de producție și a economiei de schimb, dar se străduiau să țină în loc relațiile iobăgiste. Mult mai tîrziu, după reforma agrară din 1864, siliți de evoluția istorică — al cărei motor este, de-a lungul multor epoci istorice, lupta de clasă —, ei vor căuta adaptarea la noile relații de producție. Este calea prusacă, despre care Lenin spune: «Gospodăria moșierească-iobăgistă se transformă treptat într-una burgheză, iuncherească, condamînd pe țărani la decenii de chinuitoare expropriere și aservire»¹.

§ 5. Să revenim la felul cum unele lucrări despre mișcarea din 1821 eludează contradicții obiective. Au fost boierii ostili răscoalei? Documentele arată o realitate contradictorie, pe care istoricii au privit-o adeseori unilateral: după N. Adăniloiaie, boierii au combătut răscoala («au luptat de la început împotriva răscoalei pe toate căile»²), cîtă vreme după acad. A. Oțetea, ei s-au prefăcut că o combat.

Cea mai gravă învinuire pe care N. Adăniloiaie o aduce boierimii de la 1821 este că și-a trădat patria, chemînd în țară oștile turcești³. Remarcăm însă faptul că mai multe acte în temeiul cărora dînsul califică boierimea drept trădătoare de țară, poartă semnături de boieri trecuți de autor, în altă parte a cărții, pe lista celor raliți «forțelor progresului»⁴. Astfel, vornicul C. Samurcaș (fruntaș

¹ Lenin, *Opere*, vol. 13, Buc., 1957, p. 233.

² N. Adăniloiaie, *Boierii și răscoala...*, p. 104.

³ *Ibidem*, p. 97.

⁴ *Ibidem*, p. 64.